

Les 188 – Antwoorden

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord שָׁפַט sháfat [pa'al Berechten (to judge)].

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd *	Persoon
Ik (m)	שׁוֹפֵט shofet	שָׁפַטְתִּי sháfattie	אֶשְׁפֹּט èshpot	אֲנִי
Ik (v)	שׁוֹפֵטֶת shofètèt	שָׁפַטְתִּי sháfattie	אֶשְׁפֹּט èshpot	אֲנִי
Jij (m)	שׁוֹפֵט shofet	שָׁפַטְתָּ sháfattá	תִּשְׁפֹּט tishpot	אַתָּה
Jij (v)	שׁוֹפֵטֶת shofètèt	שָׁפַטְתְּ sháfat	תִּשְׁפֹּטִי tishp ^{et} ie	אַתְּ
Hij	שׁוֹפֵט shofet	שָׁפַט sháfat	יִשְׁפֹּט yishpot	הוּא
Zij	שׁוֹפֵטֶת shofètèt	שָׁפַטָּה sháf ^{tá} h	תִּשְׁפֹּט tishpot	הִיא
Wij (m)	שׁוֹפְטִים shof ^t iem	שָׁפַטְנוּ sháf ^{at} noe	נִשְׁפֹּט nishpot	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	שׁוֹפְטוֹת shof ^t ot	שָׁפַטְנוּ sháf ^{at} noe	נִשְׁפֹּט nishpot	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	שׁוֹפְטִים shof ^t iem	שָׁפַטְתֶּם sh ^{efat} et ^{em}	תִּשְׁפֹּטוּ tishp ^{et} oe	אַתֶּם
Jullie (v)	שׁוֹפְטוֹת shof ^t ot	שָׁפַטְתֶּן sh ^{efat} et ^{en}	תִּשְׁפֹּטוּ tishp ^{et} oe	אַתֶּן
Zij (m)	שׁוֹפְטִים shof ^t iem	שָׁפַטוּ sháf ^t oe	יִשְׁפֹּטוּ yishp ^{et} oe	הֵם
Zij (v)	שׁוֹפְטוֹת shof ^t ot	שָׁפַטוּ sháf ^t oe	יִשְׁפֹּטוּ yishp ^{et} oe	הֵן

Gebiedende wijs: m: שָׁפַט sh^{ef}ot, v: שָׁפַטְתִּי shif^tie, mv: שָׁפַטוּ shif^toe, infinitief: לְשַׁפֹּט lishpot

* Als gevolg van de dubbele medeklinker wordt de פ verhard tot een P. Zie les 05, Dagesh.

Opdracht 2: Geef de uitspraak en de vertaling, en probeer te herkennen waar de tekst staat.

בְּיָמֵינוּ בִּימֵי שָׁפַט הַשְּׁפֹטִים way^{eh}ie bime sh^{ef}ot hashof^tiem (בְּ+יָמִים = בְּיָמֵינוּ)

En er was/het gebeurde in de dagen dat de richters richtten. Ruth 1:1a.

Zie [Efemeride 126](#), de uitleg van deze tekst door dr. Piet van Midden.

מְקוֹם, אֲשֶׁר-אֶסְרִי הַמֶּלֶךְ אֲסוּרִים; וְהִיא-שָׁם, בְּבֵית הַסֵּהָר.

m^{eqom} a^{sher} a^{sire} hammèlèch a^{soeriem}, way^{eh}ie-shám, b^{evet} hassohar Genesis 39:20b

In [de] plaats waar gevangenen [van de] koning [zijn]. En hij was daar, in de gevangenis.

שׁוֹפֵט הָאָרֶץ shofet há^{ár}ètz Rechter van de aarde, uit Psalm 94:2. Zie [Efemeride 1197](#)

שָׁפַטְנִי אֱלֹהִים sháf^tenie èlohiem Men noemt Hebreeuws een 'open' taal, omdat vaak meerdere vertalingen mogelijk zijn, in tegenstelling tot Latijn, dat erg exact is en daarom zo geschikt voor juridische zaken. Je kunt deze twee woorden uit Psalm 43:1 vertalen als:

'Oordeel mij, o God', 'Wees mijn rechter, o God', 'Doe mij recht, o God' (NBG + HSV).

שָׁפַטְתֶּם וְשָׁטְרִים, תִּתְּנוּ-לָךְ בְּכָל-שַׁעְרֵיךָ, אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיךָ נָתַן לָךְ.

shof^{et}iem w^{eshot}eriem, titèn l^{echá} b^{echol}-sh^eárèchá JHWH èlohèchá notèn l^{echá}

Rechters en-wachters zult-u-geven (les 56) voor-u in-alle uw-poorten [die] God de Heer u geeft.

בֵּית־מִשְׁפַּט עֲלִיּוֹן בִּירוּשָׁלַיִם bet mishpát èlyon biroeshálayiem Hooggerechtshof [is] in Jeruzalem.

Les 189 - Judaïca 45 - Bar Mitzwah

Volgens de Joodse wet, of eigenlijk traditie, is een jongen vanaf zijn dertiende verjaardag, en een meisje vanaf haar twaalfde verjaardag, voor de wet meerderjarig en dus verantwoordelijk voor zijn of haar eigen daden. (Blijkbaar worden meisjes sneller lichamelijk en geestelijk volwassen dan jongens). Voor die tijd zijn de ouders verantwoordelijk voor hun daden.

De benaming Bar Mitzwah betekent Zoon der Wet of Zoon van het Gebod, en een meisje wordt (altans in liberale gemeenten) Bat Mitzwah, Dochter der Wet.

De woorden Bar en Bat zijn Aramees, geen Hebreeuws. Bar en Bat Mitzwah worden niet in de Bijbel genoemd. Dat duidt er op, dat het niet om

een instelling uit de Bijbelse tijd gaat, maar om een later ontstane gewoonte, toen het Aramees het Hebreeuws had verdrongen als omgangstaal.

Onder een baldakijn en met tromgeroffel wordt een Jeruzalemse jongen voor zijn Bar Mitzwah naar het plein voor de Westelijke Muur geleid, dat als een openlucht-synagoge wordt beschouwd.

In de Mishna, een onderdeel van de Talmoed, staat in *Pirke Avot*, Spreuken der Vaderen, 5:22: *Ben Hei Hei zou zeggen: Overeenkomstig de pijn is de winst. Hij zou ook zeggen: Vijf jaar is de leeftijd voor de studie van de Schrift. Tien, voor de studie van de Mishna. Dertien, voor de verplichting om de mitzvot (geboden) te onderhouden. Vijftien, voor de studie van de Talmoed. Achttien, voor het huwelijk. Twintig, om [in het levensonderhoud] te voorzien. Dertig, voor kracht, Veertig, voor begrip. Vijftig, voor raad. Zestig, voor scherpzinnigheid. Zeventig, voor ouder worden. Tachtig, voor kracht. Negentig, om gebukt te gaan. Een honderdjarige is als iemand die is gestorven en uit de wereld is heengegaan.*

De benaming Bar Mitzwah voor het Joodse overgangsrитуeel zou voor het eerst zijn gebruikt door de 14e/15e eeuwse rabbijn Ziyoni. In zijn dagen was het een eenvoudige ceremonie: de 'alijah', de opgang naar de Bimah, dat is de verhoging van de voorlezer, om de zegen over de voorlezing uit te spreken, een korte verhandeling te geven als onderwijs aan de gemeente, en een dankwoord tot de ouders en bezoekende gasten te richten. Van de bar mitzwa-jongen werd echter nog niet verwacht, dat hij uit de Torah voorlas, het bijbehorende profetische gedeelte (de Haftarah) zong, of een deel van de gebedsdienst leidde, zoals zo velen tegenwoordig doen.

Deze elementen kwamen later, in de 18e en 19e eeuw, toen bij de Joodse gemeenschappen van Europa, Noord-Amerika en het Caribisch gebied de

Bar Mitzwa in belang toenam. In die periode van de Verlichting werden de pas geëmancipeerde Joden over de hele wereld burgers met burgerlijke en politieke rechten, terwijl het traditionele gezag van de Joodse gemeenschap verzwakte.

Secularisatie

Bezorgde ouders vroegen zich af of hun zonen de tradities van hun voorouders wel zouden voortzetten, zoals het naleven van de Joodse wet, het bestuderen van Joodse teksten, het trouwen binnen de geloofsgemeenschap en het Joods opvoeden van hun eigen kinderen. Hoe meer ze zich zorgen maakten, hoe meer ze zich richtten op de Bar Mitzwa - het laatste religieuze overgangsrитуeel waarover ze controle hadden.

In het begin van de 20e eeuw beloofden veel Bar Mitzwa-jongens in het openbaar 'de Heilige Torah lief te hebben, te eren en te onderhouden'.

In landen waar het Joodse leven snel veranderde, probeerden gezinnen schijnbaar de angst voor de dag van morgen af te wenden. Ouders trachtten, althans voor een moment, misschien voor één mooie zaterdagochtend, zichzelf en de gemeenschap gerust te stellen, dat het Joodse leren en leven zou doorgaan, ondanks de verlokkingen van de moderniteit en haar vele verleidingen.

Een paar weken oefenen

De Bar Mitzwah-viering begint met het uitspreken van de zegen over de Torah - de vijf boeken van Mozes - en het voorlezen van een aantal verzen uit het gedeelte (de *parasha*), dat volgens een jaarlijks schema aan de beurt is, tijdens de eerste synagogedienst na de verjaardag. Dat gebeurt in het Hebreeuws, en dat betekent wel een paar weken oefenen wanneer dit niet je spreektaal is. Bovendien wordt de tekst half zingend voorgelezen.

Na het voorlezen wordt de jongen begroet met een regen van (verpakte) snoepjes uit de zaal, die een symbool zijn van zegeningen. De vader, die bij hem staat tijdens het voorlezen, zegt *Baroech she-p'tarani*, 'Gezegend dat ik ben vrijgemaakt/ontslagen van', waarmee hij God dankt dat hij als vader is ontslagen van de verantwoordelijkheid voor het gedrag van het kind, als een symbool van de overdracht van de verantwoordelijkheid van ouder naar het kind.

Voor meisjes verschilt de viering.

In **orthodoxe** gemeenten wordt een meisje niet geacht uit de Torah te lezen. In plaats daarvan geven zij een lezing over een Joods onderwerp, gewoonlijk iets dat voorkomt in de sidra van die week.

In **liberale** en **reform** (conservative) gemeenten verbreidde zich in de 20e eeuw een parallelle

ceremonie voor meisjes, bekend als de Bat Mitzwa, wat 'dochter van het gebod' betekent.

Van de Bar/Bat Mitzwah viering wordt vaak een uitbundig feest gemaakt, de kiddoesh, met een uitgebreide maaltijd en veel cadeautjes, soms in de vorm van geld. Soms wordt dit gevolgd door een dansfeestje met vrienden of vriendinnen.

Wanneer een jongen Bar Mitzwah is geworden, wordt hij als een volwassen Joodse man beschouwd en telt hij mee voor de *minjan*, het quorum van tien Joodse mannen dat vereist is voor een synagogedienst.

En nu volhouden

'Er zijn jongens, die denken dat ze als ze Bar Mitzwah zijn geworden, niets meer van het Jodendom behoeven te leren, dat het Bar Mitzwahfeest een soort eindexamen is van de Joodse Les. Maar je zou beter van een toelatingsexamen voor het Joodse leven kunnen spreken', schrijft D. Hausdorf in het boek voor de Joodse opvoeding Jom Jom. 'Je wordt Bar Mitzwah, een man van de daad, die de Joodse daad, de mitzwah, gaat verrichten. En wil je de Joodse daden goed doen en ook begrij-

pen, dan moet je blijven leren. Juist na je Bar Mitzwah-woorden is de Joodse les nog belangrijker geworden'.

Een Joodse jongen, voorzien van talliet (gebedsmantel) en tefelin (gebedsriemen) leest voor bij de Westelijke Muur ter gelegenheid van zijn Bar Mitzwah. (Foto: Peter van der Sluijs, commons.wikimedia.org)

Woordenschat

מִצְוָה	mitzwáh (v)	Gebod, voorschrift; goede daad מִצְוֹת mitzwot
בַּר מִצְוָה	bar mitzwáh	Bar Mitzwah, Zoon der Wet
בַּת מִצְוָה	bat mitzwáh	Bat Mitzwah, Dochter der Wet
צִוָּה, צִוּוּה	tziwáh [pi'el]	Bevelen, zie les 77. Hiervan is mitzwah afgeleid.
מִנְיָן, מִנְיִין	minyán	Minjan, telling, quorum van tien man
בִּמָּה, בִּמָּה	bimáh, bamáh (v)	Bima, toneel, platform, verhoging, podium
עֲלִיָּה, עֲלִיָּה	^a liyáh	Aliyah, opgaan naar de bima om voor te lezen (en opgaan, emigreren, naar Israël)
פָּרָשָׁה	párasháh (v)	Hoofdstuk (een-zevende deel van een sidra)
סִדְרָה, סִדְרָה	sidráh (v)	Serie, reeks; gedeelte van een Bijbelboek
קִדּוּשׁ, קִדּוּשׁ	qiddoesh	Heiliging; zegenspreuk over brood of wijn
תַּאֲב	tá'av (pa'al)	Begeren, verlangen naar
שַׁעֲשׂוּעַ, שַׁעֲשׂוּעַ	sha' ^a shoe'a (m)	Vreugde, vermaak, amusement

In de opdracht 2 kijken we naar enkele verzen uit psalm 119. In deze psalm worden meerdere woorden voor wet en verordening gebruikt:

תּוֹרָה	toráh (v)	Wet, onderricht; Torah, de Pentateuch
מִשְׁפָּט	mishpát (m)	Recht, verordening
עֵדוּת	edoet (v)	Getuigenis
פְּקוּדָה, פְּקוּדָה	pikoedáh (v)	Bevel, order, aanwijzing פְּקוּדִים pikoedim
נָתִיב	nátiev (m)	Rijstrook, pad, (rij)baan

Opdracht 1: Vervoeg het werkwoord תָּאַב tá'av (pa'al) Begeren, verlangen naar. Zie les 103.

Controleer jezelf op de website conjugator.reverso.net/conjugation-hebrew.html

Persoon	Tegenwoordige tijd	Verleden tijd	Toekomende tijd	Persoon
Ik (m)	.....	.....	.....	אָנִי
Ik (v)	תּוֹאַבְתְּ to'èvèt	תּוֹאַבְתִּי tá'avtie	אֶתְאַב ètav	אָנִי
Jij (m)	.....	.....	.....	אַתָּה
Jij (v)	.....	.....	.....	אַתְּ
Hij	.....	.....	.....	הוּא
Zij	.....	.....	.....	הִיא
Wij (m)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Wij (v)	.....	.....	.....	אֲנַחְנוּ
Jullie (m)	.....	.....	.....	אַתֶּם
Jullie (v)	.....	.....	.....	אַתֶּן
Zij (m)	.....	.....	.....	הֵם
Zij (v)	.....	.....	.....	הֵן

Geb. wijs: m: ....., v: ....., mv: ....., infinitief: לְתַאַב litov

Opdracht 2: Enkele (delen van) zinnen uit de langste psalm. Geef de uitspraak en de vertaling. Bij de antwoorden laat dr. Piet van Midden er zijn licht over schijnen. Het is een *acrostichon*, een alef-bet psalm, steeds begint een groep verzen met de volgende letter van het Hebreeuwse alfabeth.

Zie [les 27](#), [les 60](#), [les 69](#), [les 110](#), [les 167](#), [les 180](#) en natuurlijk de woordenlijst, [les 200](#).

- נִרְ-לְרַגְלֵי דְבָרְךָ; וְאוֹר, לְנִתִּיבֹתַי .....
- .....
- יְהוָה, חֲיִנִּי כְדָבָרְךָ .....
- .....
- תְּהִי-יָדְךָ לְעִזְרֹנִי: כִּי פְקוּדֶיךָ בְּחַרְתִּי .....
- .....
- תֹּאַבְתִּי לִישׁוּעָתְךָ יְהוָה; וְתוֹרָתְךָ, שְׁעִשְׂעִי .....
- .....
- תְּחִי-נַפְשִׁי, וְתִהְלַלְךָ; וּמִשְׁפָּטְךָ יַעֲזֹרֵנִי .....
- .....
- כִּי מִצְוֹתֶיךָ, לֹא שָׁכַחְתִּי .....
- .....

Bronnen: chabad.org Spreuken der Vaders; theconversation.com; bbc.co.uk; www.jewishvirtuallibrary.org = www.jewfaq.org/barmitz.htm; en.wikipedia.org/wiki/Bar_and_bat_mitzvah;
Zie ook: www.youtube.com/watch?v=hF-E5YqVxno, voorbereidingen; relatie met Holocaust-slachtoffer.
www.youtube.com/watch?v=tEBnpxhb0rc Een meisje vergelijkt haar Bat Mitzwah met de Bar Mitzwah.
www.youtube.com/watch?v=TNw9-dg64P0 Een moeder vertelt over de Bar Mitzwah van haar zoon.
www.youtube.com/watch?v=vnRCtuKOR_A Uitleg over de gang van zaken bij een Bar Mitzwah